

P R Æ S E N T E N,
Die van Zuydt-Hollandt voornoemt.

IS by de Staten van Hollandt geconsenteert in 't versoeck van de dertigduysent ponden van veertigh grooten, achtervolgende de Propositie, midts dat die van Leyden verfocht hebben den tydt van veertien dagen, ende die vander Goude gepresenteert hebben twee duysent ponden van veertigh grooten, over haerluyder Quote, welcke somme by de andere Steden op haerluyder geloof ende tot laste der selver Stede van Leyden gelicht soude mogen werden, op alsulck Interest als de selve penninghen bekomen moghen werden.

*Consent in
de dertigh duysent ponden.*

Den 28 April 1576.

P R Æ S E N T E N,

Uyt de Edelen,

Culemburgh

Kenenburgh

Carnes

Warmont

Noortwijk

Ende van de Steden,

Myle

Beveren

Koninck

Brasser

Smalinck

Thoen Aelbrechtsz

vanden Heuvel

Aert Dankers

Jan Jansz van Wourden

Philips Cornelisz

Ysbrandt Jacobsz

Jan Claesz

Andries Jacobsz de Jonge

Jodocus Ewoutse.

Ocker Cornelisz

Mr. Pieter de Rijcke

Eustache Adriaensz

R. Barradot.

Dirck Pieterisz.

VAN wegen syne Excellencie de voornoemde Staten voorgehouden zynde dat syne Excellencie van de selve Staten alnoch voor haer vertreck soude begeeren te verstaen, of syluyden by alsulcke voorgaende haerluyder laetste Resolutie ende besluyt, als syluyden op de aensoeckinge van eenige hulpe ende secours aen vreemde Heeren ende Potentaten hebben genomen, alnoch souden willen persisteren, ende de selve Personen alsdan by de Staten gecommiteert, omme syne Excellencie daer inne te assisteren, alnu souden willen veranderen, verminderen ofte vermeerderen, ofte dat de Staten van andere advijse souden zijn omme eenigh verdrach ofte Peys met de Vyanden te maken, hebben de voorsz Staten, op alles rijpelijk gelet hebbende, hoewel syluyden bevonden seer beswaerlijk te zijn omme eenighe vreemde Heeren aen te soecken, nochtans aensijnde dat dese Landen geen Oorloge dan defenfive tegens de gemeene Vyanden en mochten voeren, waer door de Steden by beleghe ende invasie der Vyanden geschapen waren in het eynde geheelijk

*Assistentie
by eenige vreemde
Heeren ende
Potentaten te
soecken.*

H

over-

1576
28 April.

*Handelinge
met den Koning
van Frankrijk,
Commissarissen
nevens syne Ex-
cellencie tot de
voorschreue sae-
ke.*

*Verbondt ende
Unie, soo het
selve is gearre-
steert.*

(58)

overvallen te werden, alsnoch verstaen ende verklaert, ende seer raedtsaem ende noodigh bevonden, dat in aensieninge van den hooghdringenden noot, ende tot beschermenisse deser Landen, verder hulpe ende secours verfocht sal werden, achtervolgende d'Acte hier nae volgende.

DE Ridderchap, Edelen ende Steden van Hollandt ende Zeelant van wegen syne Excellencie andermael voorgehouden zynde, of sy alsnoch in meeninge souden zijn ende raedtsaem bevinden te procederen tot veranderinge van Heere, ende over sulcks te doen handelen met den Koningh van Vranckrijk, sijn Broeder, ofte eenigh ander vreemt Potentaet, die dese Landen van Hollandt ende Zeelandt onder synen gebiede ende protectie soude ontfangen; hebben de voorschreue Staten ende Steden, uygefondert die vander Goude, na rijpe deliberatie van Rade, ende ernstelijck gelet ende overwogen hebbende de swarigheden, periculen ende inconvenienten, midtsgaders de vruchten die daer inne stonden te considereren, ende die daer uyt souden mogen rijzen, andermael ende iterative eendrachtelijck geresolveert ende besloten, dat by syne Excellencie, in conformité van de Acte van den vijftienden Maert laetstleden, tot dien eynde geëxpedieert, met advis ende hulpe van den Wel-gebooren Grave Florus van Culeburgh ende den Heere van Noortwijk, Mrs. Adriaen vander Myle, Cornelis Koninck, Philips Cornelisz, Andries Jacobsz de Jonge, ende in de plaetse van Eustache Adriaensz, overmidts syne nootelijcke occupatien, Mr. Pieter de Rijcke, Bailliuw van Vlissingen, ofte die van henluyden jegenwoordigh sullen zyn, uyt haren name, sal procederen ende aenhouden, omme met den Koningh van Vranckrijk, ofte synen Broeder, ofte eenige andere vreemde Potentaten te handelen ende overkomen, op alsulcke Conditie, als syne Princelijcke Excellencie tot conservatie van de Privilegien, vrydommen ende gerechtigheden deser Landen, ende sonderlinge tot behoudinge der Christelijcke Religie ende exercitie van dien sal bevinden noodighste ende oirbaerlijckste te zyn.

IS by den Heere vander Myle de Staten mede voorgehouden, dat op den geschrifte van den Verbonde ende Unie, midtsgaders het gouvernement deser Landen, syne Excellencie voor antwoordt gegeven, ende bevonden hadde 't selve te consistieren in drie poincten; ende eerst aengaende den Verbonde en Unie, dat het selve sulcks aengegaen was ende gemaect, als tot defensie deser Landen noodigh ende oirbaerlijck soude mogen wesen; van gelijcken aengaende 't Gouvernement, hoewel syne Excellencie van den selven last wel soude begeeren ontslagen te blijven, nochtans omme die sonderlinge affectie, die syne Excellencie tot dese Landen dragende is, sal te vreden zyn het selve Gouvernement ende beleydt deser Landen aen te vaerden; ende hoewel het selve syne Excellencie als hooghste Overigheydt overgedraghen werde, dat nochtans syne Excellencie niet mogelijk en was de selve Landen teghens het geweldt der Vyanden te defenderen, sonder hulpe van vreemde Heeren ofte Potentaten, alsoo syne Excellencie daer toe van sijn selven egeen vermoghen en hadde; ende aengaende de Religie, verstondt syne Excellencie, dat het poinct van de Consistorien daer uyt soude werden gelaten, midtsgaders van de Commissarissen, die op het stuck van de Religie superintendentie souden hebben.

Volght

(59)

*Volght hier nae het voorschreue Verbondt
ende Unie.*

1576
28 April.

DE Ridderchappen ende Edelen van Hollandt, midtsgaders de Gedeputeerden van de Steden van de Landen ende Graeffschappen van Hollandt ende Zeelandt, als Dordrecht, Delf, Leyden, Gouda, Rotterdam, Gornichem, Schiedam, Brielle, Wourden, Geertruydenberge, Alckmaer, Hoorn, Enckhuysen, Medenblik, Edam, Monnickendam, Purmereynde, midtsgaders Middelburgh, Zirckzee, Vlissingen ende Ter-Veere, representerende de Staten van de selve Landen, op den loffelijken Verbonde en Unie der voorsz Steden ende Landen, als op het Gouvernement van dien, ende het beleydt der gemeene saecke gecommuniceert, ende Staets-gewijs binnen de Stadt Delf wederomme vergadert zijnde, ter beschrijvinge van den Doorluchtigen, Hoogh-gebooren Furst ende Heere den Prince van Orange, Grave van Nassauw, &c. ende uyt de Propositie van syne Excellencie verstaen hebbende, ende oock bevindende dat tot wederstandt der gemeene Vyanden, ende om de defensie der voorsz Landen, soo loffelijck ende gelijcker handt aengegrepen, en sonder eenige hulpe van vreemde Heeren ofte Potentaten, dan alleenlijck door de handt van den Almogenden Godt, ende de eenige middel, vlyt ende forghvuldigheydt van syne Excellencie, uyt groote verwonderinge ende een eeuwige lof ende renommée van alle de weerdelt, tot noch toe uytgevoert ende volhart, alsnoch verder te mogen handthouden ende wederstaen de onbehoorlijcke ende moetwillige Regeeringe der Spaensche ende Uytheemsche Natie, met d'Aenhangers ende Naevolgers van dien, Vyanden der gemeene ruste en der gantscher Landen van herwaerts over, die in haerluyder macht seer zyn verzwackt, op de maendelijcke betalinge der Knechten ende andere onkosten der Oorloge noodigh zijnde tot sekere somme toe, gemeender handt ende op eenen gelijcken voet moeste werden voorsien, onder een vast Verbondt ende Republicp; ende aenmerckende dat alsulcke genade ende weldaet van Godt den Heere by een yegelijck behoort aengenomen, ende in 't generael met eene goede Politique ordeninge bevesticht te werden, met conservatie van Godes Eere, verbreydinge synes Heyligen Woordts ende verwekinge des gemoedts van alle Ingezetenen der voorsz Landen, waer door de gemeene saecke in meerder verskertheydt gestelt, de Vyanden in haerluyder geweldt ende voornemen voorts vermindert ende belet, ende eyndelijck eene gemeene ruste ende Vrede met de omleggende Provincien der Nederlanden sal werden verwacht. **Soo Ist**, Dat de voorsz Staten ende Steden van Hollandt ende Zeelant, nae voorgaende communicatien, advijs ende beraedt, in 't lange daer op gehadt ende genomen, ende achtervolgende de volkomen last ende macht, by de voorsz Steden haerluyder Gedeputeerden hier onder geschreven daer toe gegeven, boven den voorgaenden Tractate, Verplichtinge ende Verbonde, tusschen de voornoemde Staten ende Steden op den vierden Junii 1575 laetstleden met malkanderen aengegaen ende ghemaeckt, henluyden wederomme goetwillighlijck ende gemeenderhandt in alles vereenight, verplicht ende verbonden hebben, vereenigen, verplichten ende verbinden by desen, sonder eenige wederroepinge ende in alle manieren, Poincten ende Articulen hier na volgende.

In den eersten, dat syluyden malkanderen nae haer uytterste vermogen,

H 2

mogen,

1576
28 April.

(60)

mogen, kracht ende macht, alle bystandt ende hulp sullen doen met raedt ende daedt, omme te wederstaen ende te krencken alle Vyanden deser Landen, midtsgaders van den gemeenen welvaren, Vryheden ende gerechtigheden van dien, ende der Steden van Hollandt ende Zeelandt voornoemt, sonder daer inne Goedt ofte Bloed te sparen, nochte malkanderen eenighsints te verlaten, in wat sake, noodt ofte pericul dat het zy.

Dat niemant van henluyden eenighe communicatie ofte gemeenschap houden sal, hanteren nochte converferen, ende veel min eenige Capitulatie, Verdrag ofte overkomste maken met den gemeenen Vyandt, in eenigerhande manieren, ende dat niemant gedooogen sal sulcks gedaen te werden by eenige hare Poorteren, Inwoonderen ende Ingezetenen der voorfz Steden ende Landen, dan by advis van den voornoemden Heere Prince van Orange, met gemeen consent van de andere Verplichten ende Bondtgenoten.

De Bondtgenoten, by ofte van wegen syne Princelijcke Excellencie, ofte anders by de geene die sulcks bevolen sal wesen, beschreven ofte geroepen zynde omme eene gemeene saecke, sullen ter gesetter tydt op deselve beschrijvinge in competenten getale ende met behoorlijk bevel verschijnen, op poene dat de geene die daer sullen blyven absent, ofte hare bykomste zyn vertreckende, by de Praesenten gemulsteert sullen werden pecunieel nae gelegenthydt der saecken, en dat evenwel by de Praesenten geprocedeert sal mogen werden tot beslytinge van allulcke saecken, daer op syluyden sullen wesen vergadert ofte beschreven, al of de Absenten, beschreven zynde, aldaer praesent ende voor oogen waren, ende in wiens regard 't selve mede efft sal forteren, behoudens altydt wettelijcke onschult, daer toe een yegelyck geadmitteert ende gehoor gegeven sal werden, de voorschreve poenen te executeren met'er daedt, sonder eenighe verdere proceduren nochte provocatien.

Alle questien ende processen, tusschen de voorfz Landen ende Steden voor dato van dese beroerte geresen ende aengeheven, sullen voortaan noch geschorft ende gehouden werden in sulcken staet, als die waren ten dato als boven, alles sonder prejudicie in toekomende tydt van yemandts gerechtigheyt, ten ware partyen anders in het vriendelijck met malkanderen transigeerden ende vereenighden, ofte dat by de Bondtgenoten in het generael geadviseert ende bewillight werdt, dat partyen jegens malkanderen verder souden procederen; ende indien eenige questien ofte geschillen tusschen de voorfz Landen ofte de Lichamen van de Steden, in desen Verbonde begrepen, binnen ende staende dese beroerte opgeresen mogen zyn, ofte na datum van desen noch souden mogen rijten, sullen de selve staen ende gestelt wesen tot kennisse ende beslichtinge van syne Princelijcke Excellencie, nae welckers verklaringe een yegelyck van partyen hem sal hebben te voegen, alles by provisie ende sonder prejudicie als boven van yemandts gerechtigheyt, Privilegie ofte Coustume.

De Ingezetenen van de voorfz Landen ende Steden, sullen binnen de selve Landen ende Steden vry ende onbelet moghen converferen, handelen ende verkeerren als nae ouder gewoonte, koopende ende verkopende, halende ende brengende, uyt ende inne, alderhande Waren, soo wel van Victuaille ende Amunitie van Oorloge, als alle andere specien van Koopmanschappen, die alomme binnen de voorschreve Landen ende Steden respectie behoefigh sullen zyn ende gesleten mogen werden, sonder eenighe restrinctie ofte beswaernisse, anders

(61)

1576
28 April.

ders dan by gemeen edvijs der Staten ende der Bondtgenoten daer op geordonneert is, ofte geordonneert sal mogen werden; sullen in geene der voorfz Steden ontfangen werden eenige Poorters, Burgers of Inwoonders, uyt eenige der voorfz Steden komende, dan by weete ende consent van de Burgemeesters ende Regeerders der Stede, daer uyt de selve vertrocken zyn, ende daer sy hare laetste Woonplaetse hebben ghadt; welverstaende dat de voorfz Inwoonders, die voor geen Poorters ofte Burgers en zyn gehouden, ende die binnen vier jaren nae datum van desen in eenige der voorfz Steden gekomen zyn ter woone, niet ontfangen en sullen werden als vooren, sonder sufficiente Attestatie van den tydt ende plaetse haerluyder Woonplaetse binnen de voorfz Landen van Hollandt ende Zeelandt, daer toe elck vande Steden in den synen met den eersten sal doen behoerlijke publicatie ende verkondiginge.

De voorfz Bondtgenoten sullen malkanderen met alle getrouwicheydt assisteren, omme te volkomen ende afte weeren, ook te doen repareren ende straffen alle injurien ende onrecht, schande, schade forsse ofte gewelt jegens ende tot achterdeel der voorfz Landen ofte Steden in 't gemeen ofte particulier, hare Gecommitteerden ofte Ingezetenen, binnen ofte buyten de Steden ten platten Lande, by yemandt van wat qualiteyt ofte Natie hy soude mogen zyn, hoewel ook Vyandt der gemeene Vyanden wese, Capiteynen ofte Soldaten, soude mogen werden voortgestelt ende gepleeght, midtsgaders malkanderen gesamenderhandt te helpen maintineren ende vorderen de autoriteyt van alle Overigheyt, de administratie van de Justitie, en d'executie van alle goede Ordonnantien ende Statuten, by alle behoerlijke weggen ende middelen, die syluyden Bondtgenoten onderlinge sullen adviseren, ende nae rechten, redenen ende billijckheyt bevinden sullen daer toe te dienen ofte te behoeven, 't allen tyden, soo wanneer by een ofte meer der Bondtgenoten met goede oorsaecke des vermaninge ofte verloeck gedaen sal werden.

Ende sullen voorts de voorfz Bondtgenoten onder malkanderen in alles houden goede Correspondentie, Vrundschap ende Naebuyrschap, d'eene d'andere getrouwelijck adverterende ende verboodtschappende van 't gunt syluyden vernemen souden moghen, tot yemandts schade, hinder ofte pericul te wesen, sonder daer inne hen te ontsien eenige kosten, arbeydt ofte moeyte.

Hebben voorts de voorfz Staten ende Steden goedwillighlyk ende gelijckerhandt, achtervolgende haerluyder voorfz last ende bevel, besloten ende gearresteert, dat voortaan, geduyrende den jegenwoordigen Oorloge, ende tot anders geordonneert sal zyn, alle de kosten ende lasten, dienende tot onderhoudt der selver Oorloge ende gemeene defensie der voorfz Landen, ofte eenige Steden ofte Stroomen van dien, 't zy te Water ofte te Lande, hoedanigh het selve sal mogen geschieden, vallende nae den eersten Mey toekomende, op eenen gelijcken ende eenparigen voet, als uyt eene Beurfe, gedragen, gevonden ende opgebracht sullen werden, ende daer toe opgestelt ende geheven al sulcke generale ende gemeene Middelen, als aldergerechtst ende onbeswaerlijck bedacht ende besloten zyn, ofte sullen moghen werden, die met'er daedt sullen mogen werden geëxecuteert, ende de onwillige by de goedwillige met gemeenderhandt realijck daer toe mogen werden bedwongen, 't zy by arrest ende aenhoudinge van Persoonen ende Goederen der onwilligen, ende onder de selve behoorende, ofte anders, sulcks aldan nae gelegenthydt der saecken goet ende

1576.
28 April.

(62)

ende noodigh sal werden bevonden; sullen voorts alle de saken ende lasten vander Oorloge by de voorz Bondtgenoten, onder het gebiet van syne Excellencie, met alsulcke gemeenschap, eendrachtigheydt ende vrundtschap gevordert, beleydt, ende onder alsulcke vaste eenigheydt ende Verbondt gemanieert ende onderhouden werden, als of de voorz Landen ende Steden onder de Republique van eene Stede mochten werden gerekent ende begrepen.

Ende ten eynde alle de gemeene Middelen ende Contributien, die by de Bondtgenoten tot onderhoudt vander Oorloge geconsenteert sullen werden, effectueelick geheven ende eenpaerlijck gedragen mogen werden; ende omme alle jalousie ende quaedt vermoeden wegh te nemen ende te verhoeden, van dat eenighe beveelen van syne Excellencie souden mogen emaneren, ende eenighe saecken binnen het eene Quartier ofte het ander werden voorgestelt ende gedreven sonder gemeen advijs, nochte daer opgehoort ofte verstaen te hebben de gelegentheydt ende conditie van de andere Landen, ende dat de penningen, procederende van de generale Middelen als vooren, elders, dan tot betalinge van de kosten ende lasten der Oorloge, die nae den eersten Mey toekomende sullen mogen vallen, daer toe de selve zyn gedeftineert, souden mogen werden bekeert ende verstreckt.

Hebben de voorz Bondtgenoten insgelijcks goetgevonden ende besloten, dat voortaan binnen desen Quartiere van Hollandt, nevens de geene die syne Excellencie ende de Staten alhier gebruyckende zyn tot beleydinge van de gemeene saecke, drie uyt den Noorderquartiere, ende drie uyt Zeelandt geschickt ende gehouden sullen werden, ende van gelijcken uyt desen Quartiere van Hollandt in den Noorderquartiere ende binnen Zeelandt voornoemt, nevens de geene die de gemeene saecke aldaer beleydende zyn, al ter nominatie van de Gedeputeerden van de Staten ende Steden binnen elcken Quartiere, en by verkiefsing van syne Princelijcke Excellencie, die op alle Vergaderingen, communicatien ende besoignes binnen elcken Quartiere, op het beleydt der gemeene saecke vallende, hen altoos sullen vinden ende toegelaten werden, ende voorts gehouden sullen zyn goede correspondentie ende verstandt te houden met elcken Quartiere, daer uyt de selve respectivelijck sullen wesen geschickt, ende binnen elcken Quartiere met goede kennisse ende respecte helpen voorzien, aenhouden ende procureren, dat alle de gemeene Middelen, Ordonnantien ende beveelen gelijckelijck ende volkomentlijck aengeheven, gevordert ende geëffectueert, ende de penninghen ende inkomsten van dien voor al verstreckt ende bekeert mogen werden tot betalinge van de Knechten, Bootsgesellen, Schepen van Oorloge ende andere behoeften van Oorloge, die nae den eersten Mey als vooren voorvallen sullen, in den Quartiere daer de selve penninghen sullen werden geheven, ende dat ten onderwinde ende dispensatie van de geene die in den selven Quartiere tot beleydinge van de saeken aldaer sullen wesen gestelt ende geordonneert, achtervolgende de Instructie ende last by syne Excellencie ende de Staten daer af te geven, ende dat de resterende penninghen ter Ordonnantie van syne Excellencie moghen werden bekeert ende geëmployeert tot vordering van de Behoeften, die elders ter Oorloge noodigh sullen werden bevonden.

Ende ten eynde al het selve wel ende behoorlijck mach geschieden, sullen de Bondtgenoten in elcken Quartiere gehouden wesen, voortaan van veerthien dagen tot veerthien dagen, ofte ten langhsten van Maendt tot Maendt, aen syne Excellencie over te senden volkomen staet

(63)

staet van haerluyder ontfangh ende inkomsten der gemeene Middelen van de Unie, ende het gundt tot behoef vander Oorloge daer jengens aldaer uytgekeert mach zyn, op dat een generale staet nevens syne Excellencie daer uyt mach werden gemaectt ende gehouden, en by syne Excellencie verder daer op mach werden geordonneert na behooren, sonder dat eenige schulden, voor datum van desen binnen eenige Quartieren gemaectt, uyt de gemeene ende generale inkomsten ende Middelen van dien Quartiere sullen mogen werden betaelt, maer dat daer toe, ende tot betalinge van alle andere lasten, van Renten ende Alimentatien, gedeftineert sullen blijven alle de inkomsten van de Domeynen ende geannoteerde Goederen, Geestelijcke ende Wereldlijcke, die binnen elcken Quartiere sullen moghen vallen; welverstaende, dat binnen elcken Quartiere daer van goede Rekening gedaen sal werden nae ouder gewoonte, uytgefondert de kosten op de ontfettinge der Stadt Zirckze gevallen, die uyt de penningen der gemeene Middelen nae den eersten Mey als vooren inkomende, gevonden ende gedragen sullen werden.

Ende soo verre binnen eenighe Quartieren onvoorzienlijck eenigh accident soude mogen voorvallen ende overkomen, in der voegen, dat tot conservatie der selver Landen eenige merckelijcke somme van penningen promptelijck van nooden soude wesen, die uyt de gemeene Middelen ende penningen, alsdan jegen woordelijck aldaer zynde, niet gevonden nochte vervallen souden mogen werden, sullen alsdan de Bondtgenoten, die tot de beleydinge van de saecken aldaer geordonneert sullen zyn, de penningen, daer toe noodigh zynde, mogen lichten op haerluyder credit of op interest, sulcks 't selve gevoeghlijckst ende ten minsten quetsse sal kunnen geschieden, welke penningen wederomme sullen werden betaeltt ende gerefundeert uyt de penningen die in andere Quartieren sullen overschieten, ende dat al ter Ordonnantie van syne Excellencie; ende soo verre egeene resterende penningen in eenige Quartieren en souden mogen werden gevonden, sullen terstondt by syne Excellencie ende de Bondtgenoten generalijck eenige Middelen werden geraemt ende gevonden, by de welke de voorz opgelichte penningen eenpaerlijck ende in't gemeen gedragen sullen werden.

Ende ten eynde het voorz Verbondt ende Unie met den eersten in train gebracht ende aengeheven soude moghen werden, hebben de voorz Bondtgenoten goetwillighlijck ende gemeenderhandt, als generale ende gemeene Middelen aengegrepen ende besloten, omme binnen alle Steden, plaetsen ende Quartieren van Hollandt en Zeelandt voornoemt, den eersten Mey toekomende verpacht ofte gecolleceteert, ende uyt de inkomsten van dien de onkosten vander Oorloge betaeltt te werden, de Accijnsen, Imposten ende Contributien hier nae volgende; Eerst, de Accijnsen op alle Wynen ende Bieren, den Impost op het Gemael van alle Greynen, den Impost van het Waegh geldt, den Impost op den Turf, den Impost op den Soute, den Impost op de Hoornbeesten ende Bezaeyde Landen, den Impost op den Zeepe, den Impost op de Syde ende Wolle Lakenen, ende den Impost van den twintighsten penningh van alle Bestiael; alle welke Accijnsen ende Imposten alomme binnen de Steden ende platte Landen van Hollandt ende Zeelandt voornoemt in 't openbaer opgehangen ende verpacht sullen werden ten meesten profijte van den Lande, achtervolgende den last ende Instructie, de Commissarissen alomme daer toe gegeven ende verleent, van drie maenden tot drie maenden, ingaen-

1576.
28 April.

1576
28 April.

(64)

ingående den eersten Mey als vooren; dat mede alomme binnen de Steden ende ten platten Lande voornoemt ter maent opgebracht, geheven ende gecollecteert sal werden een seste-part van den Hondertsten penningh van de waerde van alle Huysen, Erven, Landen, Tien-den, Visscheryen ende andere Goederen, die verhuurt ofte by den Eygenaer selver fullen werden gebruyckt; dat de Licenten alomme op eenen gelijcken ende eenparigen voet fullen werden betaeldt ende geheven, achtervolgende de Lyste, by de Bondtgenoten daer op van nieuws geredresseert ende gemaect; dat mede voor Impost een stuyver ter maendt sal werden betaeldt ende gecollecteert van elcke Marge over alle Landen in Hollandt ende Zeelandt, die werden gebruyckt; ende voorts het Convoygeldt, by de Bondtgenoten op alle Waren ende Koopmanschappen gestelt ende verhooght, achtervolgende de Lyste daer afgemaect; alle welke Accijnsen, Imposten ende Contributien, midtsgaders de Prinsen ende Beuyten, die binnen eenighe Quartieren voornoemt fullen mogen werden verkregen, voor't eerst den tydt van ses maenden geduyrende, ende tot anders geordonneert sal zyn, ingaende als vooren, alomme getrouwelijck geheven en gecollecteert; ende tot behoef vander Oorloge als vooren verstrekt fullen werden, al achtervolgende den Placate, Instructie ende Ordonnantie, by de Bondtgenoten met advyse van syne Excellencie daer op gemaect, ende die noch verder daer op gedresseert ende gemaect fullen mogen werden; ende op dat nae de expiratie van de voorz ses Maenden op de continuatie van de Unie verder mach werden voorsien, fullen de Bondtgenoten uyt elcken Quartiere haerluyder Gedeputeerden schicken nevens syne Excellencie, ses weken voor de expiratie van dien, omme daer op in tydts vruchtbaerlijck te mogen resolveren en besluyten nae behooren; hebben voorts de voorz Bondtgenoten gesamentlijck verdragen ende beloofd, alle de Middelen en Resolutien boven verhaelt, midtsgaders die voortaan Staets-gewijs in haerluyder Vergaderinge goetgevonden ende besloten fullen werden, te doen volkomen ende achtervolght, ende dat niet alleen de Contributien ende den voet ofte de Middelen van dien aengaende, maer oock in alle andere saecken de Politie ende gemeenen staet der Landen beroerende.

Ende alsoo alle Republiquen ende Gemeenschappen meest werden behouden, gesterckt ende bevestight by eenigheydt, de welke niet wel en kan zyn by veele, in wille ende gemoedt veeltydts differerende, ende midt dien oock noodigh is, dat de voorz Regeeringe aen een Hooft ende Overigheydt gestelt ende bevolen werde, hebben de voorz Bondtgenoten, nae lange communicatien ende rijpen berade, wederomme op de forme van de Regeeringe ende Administratie van de gemeene saecken der selver Landen gehouden, door de ingeboren goede affectie, liefde ende yver, die syne Princelijcke Excellencie dese Landen toegedraghen ende beweten heeft gehadt, de selve syne Excellencie eene voornaemste Personage der Nederlanden, ende een principale ende de eerste van de Staten der selver Landen, versocht en gebeden, ende voor soo veel in henluyden is, als Hooft ende hoogste Overigheydt verkooren ende gestelt tot de Regeeringe der voorz Landen ende Steden van Hollandt ende Zeelandt, midtsgaders alle den onderwindt ende beleydinge van de gemeene saecken der selver Landen, al de selve onderwerpente de goede wille ende belieste van syne Excellencie, achtervolgende den Eedt ende Plicht by henluyden syne Excellencie gedaen, den welcken syluyden geconferceert hebben
ende

(65)

ende midts desen confereren alle volkomen macht ende autoriteyt, daer toe eenighsints noodigh zynde, in der forme ende maniere hier nae volgende; te weten, dat syne Excellencie, soo lange de Landen in Oorloge ofte Wapenen zyn, sal hebben volkomen autoriteyt en macht, als Souverain ende Overhooft te gebieden ende te verbieden alles west tot conservatie ende bescherminge der selver Landen dienlijck ofte schadelijck sal moghen wesen, alfulcks sal syne Excellencie op alle Krijghs saecken te Water ende te Lande disponeren naer sijn goudtduncken, ofte met advijs van den geenen die syne Excellencie gelieven sal't allen tyden daer toe tegebruycken, in de voorz Krijghs saecken stellende ende gebruyckende alfulcke Overstems, Capiteynen, Luytenanten, Officieren ende Soldaten, als syne Excellencie goet duncken sal, onthoudende de selve ende alle andere Commissarissen tot beleydinge der Krijghs saecken, ende het gunt daer aen kleeft, eenighsints noodigh zynde, op behoorlijck Tractement en besoldinge, nae syne Excellencies goet duncken, met alfulcke goede ende generale Krijghs-ordeninge ende discipline, als tot soulagement der Ingezetenen ende ten minsten quetsse van den Lande in alle gelijckheydt ende eenparigheydt sal kunnen geschieden; dat fulcks de geheele bescherminge der voorz Landen staen sal ter dispositie ende ordonnantie van syne Excellencie, die daer toe sal moghen gebruycken alle de Knechten, Oorloghschepen ende Bootsgesellen, jegen woordigh in dienste der voorschreve Landen wesende, ende die noch verder aldaer aengenomen ende toegeruft fullen mogen werden, tot alfulcke diensten, aenslagen ende exploiten, ende daer van in elcken Quartiere ofte Vlecke soo veel mogen verdeelen, logeren, schicken ende ordonneren, als syne Excellencie tot wederstandt der Vyanden ende bescherminge der selver Landen bevinden sal noodigh te zyn, sonder eenigh advijs ofte bewilliginge van de Staten, Magistraten van de Steden, ofte van yemandt anders daer toe te verwachten, in der voegen, dat alle Steden ende Vlecken altydts het Krijghsvolck ofte het Garnisoen, henluyden toegefonden, elcks in sijn regard ende binnen elcken Quartiere, ter Ordonnantie van syne Excellencie by provisie fullen ontfangen, voor ende al eer syluyden fullen doen eenige Remonstrantie ofte versoek ter contrarie, tot hare ontlastinge, sonder dat eenige Knechten in Steden, Vlecken, Schanssen, ofte op eenighe Sterckten ofte Huysen leggende, in de voorz Accijnsen ofte Imposten meerder vrydom fullen mogen genieten dan de Ingezetenen van dien.

Dat voorts geen onderscheydt sal mogen werden gemaect in eenighe Quartieren ofte Steden, van de Knechten, Bootsgesellen ofte Schepen, aldaer wesende, ofte by wien de selve betaeldt fullen werden, soo wanneer die in andere Quartieren getrocken werden, maer fullen alle Knechten, Oorloghschepen ende Bootsgesellen, midtsgaders alle de penningen die uyt de gemeene Middelen van de Unie voornoemt fullen procederen, van eender natuyre ende conditie gehouden, ende alle de Steden ende Quartieren van dien voor een Lichaem gerekent werden nae behooren.

Dat mede egeene Knechten ofte Bootsgesellen in eenighe van de voornoemde Quartieren ofte Steden aengenomen nochte gecasseert, nochte eenige Equipage van Schepen ofte Schuyten gedaen, nochte de selve opgeleydt fullen mogen werden by de Bondtgenoten voorn. dan ter Ordonnantie ende by believen van syne voornoemde Excellencie.

I

Syne

1576
28 April.

1576
28 April.

(66)

Syne Princelijke Excellencie sal doen naekomen alle syne beveelen, Ordonnantien, Wetten, Disciplinen ende Articulen des Krijghshandels, met straffinge van de Overtreders van dien, daer toe de Staten ende Steden met hare Schutteryen ende Gemeenten, des geboden zynde, de handt sullen houden

Sal voorts syne Excellencie met de Staten voornoemt tot den ontfangh van de gemeene penningen vande Unie mogen stellen ofte continueren binnen elcken Quartiere al sulcken Ontfanger, als hem goet duncken sal.

Syne Excellencie sal wegens den Koningh, als Grave van Hollandt ende Zeelandt, recht ende justitie doen administreren by den Raed Provinciael van den Hove van Hollandt, over alle de plaetsen ende de Ingezetenen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, onder den selven Hove reforterende, in alle saecken tot kennisse van den selven Hove staende.

Dat voorts in alle voorvallende geschillen en judiciele saecken, het Hof ende den Raed Provinciael voornoemt met hare Lidmaten gerespecteert, gekent, ende haerlyder mandaten ende beveelen geobedieert sullen werden, soo binnen desen quartiere van Hollandt, als den Noorderquartiere ende Zeelandt, sulcks als van oude herkomen is gedaen, sonder dat eenige Steden ofte plaetsen hen daer tegens sullen mogen stellen, nochte oock de provisien ende beveelen van den selven Hove moghen contravenieren, nochte hen van de jurisdictie des selven Hove mogen onttrecken, nochte eenige nieuwichheidt inbrengen, daer inne de Bondtgenoten by alle middelen elcks in den haren sullen voorsien; behoudelijck nochtans, dat egeene provisien van den selven Rade sullen werden verleent, nochte oock eenighe kennisse ghenomen aengaende de inkomsten der gemeene Middelen van Unie, gedefstineert tot onderhoudt vander Oorloghe, maer de selve saecken laten ter dispositie van de Gedeputeerden vande Staten, binnen elcken Quartiere gestelt, ende midts dat den selven Raedt verder hem sal hebben te voegen nae beschreven Rechten, æquiteyt, midtsgaders alle deughdelijcke Privilegien ende Coustumen, ende in materie van appellatie ende executie van hare Sententien, nae de provisionele laetste Ordonnantie ende Resolutie van de Staten; des sal syne Excellencie den selven Raedt, alle Hoof-Officieren ende andere Officieren van de Justitie (tot collatie van de Kamere van de Reekeningen nae oudergewoonte niet staende) stellen ende ordonneren van wegghen den Koningh, als Grave van Hollandt ende Zeelandt; te weten, loo wanneer eenighe van de jegenwoordige sal mogen overleden, ofte den tydt van eenigh Officie geexpireert zyn, ten ware omme redenen syne Excellencie boven desen goet bevonde eenige te veranderen ofte te vernieuwen, het welcke syne Excellencie midtsdien sal moghen doen in beyde gevallen, met advys van de Staten, de welcke syne Excellencie sullen altydts denomineren drie Personen, uyt de welcke tot de vacerende staten ende Officien respectie syne Excellencie eenen sal verordineren, mits dat in den voorsz Rade van Hollandt altydts sullen zyn twee uyt Zeelandt, als nae ouder herkomen ofte Privilegien van den selven Lande. Ende sullen die van den Rade voornoemt by provisie mogen verleenen alle provisien in materie van gratien, als relief ende restitutie, sulcks als by den Grooten Raedt van Mechelen placht te werden gedaen; Item alle beneficien van Rechten, als beneficien van Inventaris, van Cessien ende diergelijcke; sullen oock by provisie ter eerster instantie ken-

(67)

kennisse hebben van alle questien feudale, vallende binnen Hollandt, midts dat in sulcke saecken by hen sullen zyn den Stadthouder ende de Raden van de Leenen, van oudts geweest hebbende, ende noch jegenwoordigh zynde; by syne Excellencie, als by de Overhandt, sullen mogen werden verleent alle gratien, als remissien, pardons, respijten, quingernellen, legitimatien ende diergelijcke, van wegen den Koningh als boven, nae behoorlijck advis van de Officieren ende Wethouderen van de plaette ofte andere, als nae ouder gewoonte; van gelijcken alle Octroyen, Beneficien ende Prærogativen ofte Privilegien; welverstaende, dat in het verleenen van eenige Octroyen ofte Privilegien aen eenige Communityten, Steden ofte Vlecken, 't selve gedaen sal werden met advis van de Staten, om alle questien te voorkomen; Syne Excellencie sal onder syne Handt ende Zegele verleenen de Sauvegarden ende Pasporten, a s't selve tot noch toe geuseert ende gedaen is, sonder dat yemandt in Hollandt nochte Zeelandt, wie hy zy, hem sulcks sal onderstaen, dan by expresse autorisatie van syne Excellencie; Item, syne Excellencie sal eligeren, creëren ende vernieuwen ten gewoonlijcken tyde de Magistraten in de Steden, als nae ouder herkomen, Handtvesten ofte Privilegien van de Steden, welverstaende indien de noodt ofte verfeckertheydt mochte vereyschen eenige afstellinge ofte vernieuwinge van Officieren, Wethouderen ofte Magistraten van de Steden, buyten den gewoonlijcken tydt, sal syne Excellencie het selve oock moghen doen, met kennisse van saecken, ende van het meerendeel der geene die de Vroedtschap ende Corpus der selver Steden zyn representerende, al sonder prejudicie der voorsz Steden Handtvesten ende Privilegien, die niet te min gehouden sullen werden ende blyven in haer geheel; gelijk syne Excellencie oock handthouden ende beschermen sal alle Rechten, Privilegien, gerechtigheden, vrydmmen ende loffelijcke Coustumen der Landen ende Steden van Hollandt ende Zeelandt, onder syne gehoortamheydt zynde, in 't gemeen ende van elck een in 't bysonder, met voorstandt, handthoudinge ende protectie van de Præminentien ende autoriteyt van alle wettelijke Officieren, Magistraten ende Overigheydt, sonder dat de Gouverneurs, Capiteynen ofte andere, tot vorderinge vande Krijghs-saecken in eenige quartieren gestelt, hen sullen vervorderen nochte onderwinden eenighe kennisse te nemen van Politique ofte Judiciele saecken, binnen ofte buyten de Steden vallende, maer daer mede sullen laten geworden d'Officieren, Magistraten ende Wethouderen aldaer, midtsgaders den Rade Provinciael, sulcks van oude tyden altydts gebruyckt ende geobserveert is geweest.

Ende aengaende de Religie, sal syne Excellencie admitteren ende handthouden de oeffeninge van de Gereformeerde Evangelische Religie, doende suncheren ende ophouden de exercitie van alle andere Religien, den Evangelio contrarierende, sonder dat syne Excellencie sal toelaten, dat men op yemandts geloof ofte conscientie sal inquireren, ofte dat yemandt ter cause van dien eenighe moeyenisse, injurie ofte letsel aengedaen sal werden; doende verder de Oeffeninge de voorsz Religie aengaende, stellen al sulcke goede ordre, als na gelegentheydt der saecken ende conditien van de Steden, ten meesten gerustheydt ende commoditeyt van de Gemeente, sonder verminderinge van Godes eere, bevonden sal werden te dienen ende te behooren, oock met advijs van de Staten, is 't noodt; ende sullen de Staten ende Bondtgenoten in 't gemeen, oock de Officieren, Magistra-

I 2

ten

1576
28 April.

1576.
28 April.

ten, Schutteryen ende Gemeenten in alle Steden ende Vlecken Eedt doen, syne Excellencie in de voorz syne Regeeringe, Beveelen en Ordonnantien, boven verhaelt, ende tot onderhoudinge van dien, getrouw, onderdanigh ende gehoorfaem te wesen, als oock by ofte van wegen syne Excellencie reciproquelyck gewooren sal werden, in de voorz Regeeringe der Landen van Hollandt ende Zeelandt, hare Rechten, Privilegien, Vrydommen ende loffelijcke Coustumen inder forme ende maniere als boven by alle mogelijcke wegen te beschermen ende te vorderen jegens alle hare Vyanden ende Wederpartyen.

Sal voorts syne Excellencie in elcken Quartiere, daer de selve hem sal onthouden, tot syne hulpe ende raede mogen nemen ende gebruyken de Gedeputeerden van de Staten ende Steden, die binnen elcken Quartiere op het beleydt der gemeene saecke fullen wesen geordonneert, in alle 't welcke hebben de voornoemde Staten ende Bondtgenoten, voor soo veel hen aengaet, belooft ende hen verbonden, beloven ende verbinden by desen, syne Excellencie onderdanighlijck te gehoorfamen, ende nae haer vermogen te doen gehoorfamen, ten allen tyden, des bevel ende Ordonnantie van syne Excellencie hebbende.

Ende of in desen Verbonde ende Unie, midtsgaders den opdrachte van den staet ende Gouvernemente der voorz Landen, eenighe duysterheydt ofte twijfelachtigheden souden mogen bevonden werden, sal de Interpretatie ende het beduydt van dien staen aen syne Excellencie, de selve Bondtgenooten, ende de meeste Stemmen van dien.

Gedaen tot Delf by de Ridderfchap, Edelen, groote en kleyne Steden van Hollandt ende Zeelandt, Staets-gewijs vergadert zynde, den 25. April 1576. Ende oirkonde desen by de Ridderfchap, Edelen ende Gedeputeerden van de Staten ende Steden van Hollandt ende Zeelandt voornoemt onderteyckent, ende met den Zegele van de Staten van Hollandt bezegelt; ende tot meerder vastigheyt van dien is desen by syne Excellencie mede onderteyckent ende bezegelt, ende by de voornoemde Staten ende Steden van Zeelandt versogt ende gebeden, die van Delf voornoemt 't selve over henluynen mede te willen bezegelen, daer mede het selve insgelijks is bevestight. Ende stont ondergeteyckent,

Ende wat neder,
Florus, Graef van Culemburg
Otto van Egmont,
R. van Boetzelaer,
J. de Duvenvoirde en Woude
C. Assendelff,
Dordrecht,
Adriaen vander Mijle,
Delff,
Cornelis Fansz.
Leyden,
D. Smalinge
Gouda,
Dirck Fansz Lonck.
Rotterdam,
Adriaen van Helmduynen.

Guillaume de Nassaw.
Gornichem,
Adriaen vanden Heuvel.
Schiedam,
Corn. Jacobsz Fabri.
Briele,
Heynrick vander Veecke.
Geertruydenberge,
Frans Dircksz.
Van wegen de seven Steden van
Noort-Hollandt,
Philips Cornelisz,
Jan Claesz,
Dirck Pietersz.
Middelburgh,
Andries Jacobsz de Jonge.
Zirck-

(69)
Zirckzee,
Joost Erwoutsz Teelinge.
Vlissingen,
Eustache Andriesz.
Veere,
R. Barradot.
1576.
28 April.
Onder stont geschreven,
Ter Ordonnantie van de Staten.
By my onderteyckent,
C. de Rechtere.

Naernoene
P R A E S E N T E N
Uyt de Edelen,
Culemburgh
Kenenburgh
Carnes
Warmont
Noortwijk
Ende van de Steden,
Myle
Beveren
Koninck
Brasser
Smalinck
Thoen
Aert Danckers

Ophet verfoeck van de gemeene Ingezetenen van den Dorpe van Scheveningen, Wassenae, Voorfchoten, Valckenburgh, Leyden, Catwijk, Rhijnsburgh, Oestgeest, Warmont, Saffem, Voorhout, Noortwijk ende Noortwijckerhoudt; Is volgende dien geappostilleert.

Dorpen in
Rhylandt haer
Stilzaet te mo-
gen continueren
voor den tyt van
ses maenden.

De Staten van Hollandt, achtervolgende het advis van syne Excellencie, verstaen ende bewilligen by desen, dat de Supplianten voornoemt haerluyder Stilzaet fullen mogen continueren, ende wederom aengaen voor den tydt van ses maenden, ingaende den eersten Mey toekomende, ende dat op de voorgaende Conditien, ende midts dat de Supplianten fullen contribuieren soo veel tot behoef van de gemeene saecke, als by henluynen te vooren opgebracht is geweest.

Isgeaccordeert, dat de Commissariffen, gaende in den Noorderquartiere ende in Zeelandt, fullen genieten altulcke Gagie, als de Gecommitteerden van de Staten nevens syne Excellencie toegeleydt is.

Gagie vande
Gecommitteer-
den, gaende nae
Zeelandt ende 't
Noorderquartier

Is geaccordeert, dat den Commissaris van Loosen boven dien vijftig guld. tot syne Voyage toegevoeght sal werden.

Ophet verfoeck van Nicolaes Camerlinck, hebben de Staten beloof, tot syne wederkomfte, aengaende den staet van Raedt ordinaris, des versogt zynde, te geven goetd advijs.

Mr. Cornelis
Camerlinck, om
Raedt Ordina-
ris.

Isgeaccordeert, dat de Commissariffen verleent sal werden Acte van Indemniteyt, of de selve gevangen mochten werden.

Acte van In-
demniteyt.

Den 30 April 1576.
Naer-noene.

P R A E S E N T E N
Uyt de Edelen,
Warmont
Carnes
Ende van de Steden,
Myle
Koninck
Brasser
Helmduynen
De selve van Noort-Hollant
ende
Zeelandt.

Is